

Konflikty v Africe

Afrika

- Afrika v historii prošla obdobím koloniálních nadvlád, obchodu s otroky i náboženských misí
- dekolonizace ve 2. polovině 20. stol. způsobila v Africe obrovský nárůst konfliktů (v letech 1945–2000 více než 50 válek, z toho jenom čtyři před rokem 1960):
  - ekonomické problémy
  - autoritářské režimy
  - absence demokracie
  - korupce
  - nízká životní úroveň
- Přestože se to nabízí jako vysvětlení, nejsou zdrojem konfliktů nepřirozeně vymezené hranice
- v Africe byla naprostá většina konfliktů je vedena na vnitrostátní úrovni; 40 % afrických konfliktů bylo a je vedeno
- ozbrojené konflikty stály za posledních 15 let Afriku 300 mld. USD, což odpovídá celkové sumě zahraniční pomoci pro Afriku
- obrovský ekonomický dopad válek je zřejmý při porovnání s domácím produktem válčících zemí; například ve Rwandě a Burundi činily výdaje na válku v letech 1993–2005 až 35 % HDP

DR Kongo

- 1960: nezávislost na Belgii ⇒ spory o vedoucí funkce, separatistická hnutí v bohatších provinciích (Katanga a Jižní Kasai)
- 1965: začátek 30letého diktátorského režimu Josepha Mobutu, politicky se přidal k Západu (proto podpora USA), korupce, sociální experimenty (afrikanizace), hospodářské drancování země
- Mobutu svržen, země se následně stala útočištěm extremistů a uprchlíků ze sousední Rwandy, kteří ze Zair podnikali nájezdy do své země; to se stalo záminkou válečného tažení Rwandy do Konga
- již několik let rozvrácený nefunkční stát: vláda udržuje moc pouze nad hlavním městem Kinshasou, v ostatních částech země vládnu místní vojenské skupiny
- během občanských válek zahynuly snad až 4 miliony lidí, nejkrvavější konflikt po skončení 2. světové války

Strany	Období	Charakter	Překážky řešení
kmeny, politické elity	1960–	etnické konflikty, boj politických elit o moc	neexistence občanské společnosti, dem. tradic, zasahování sousedních zemí

Rwanda

- dvě dominantní etnika (Hutu a Tutsi)
- Hutuové měli v předkoloniální společnosti podřízené postavení, belgická koloniální toto rozdělení společnosti převzala, Hutuové početně převažovali
- Vyhlášení nezávislosti 1962: státu dominují Hutuové, velká část Tutsiů uprchla do Burundi a Konga
- uprchlíci v letech 1963 a 1990 vpadli do země ⇒ občanská válka a genocida vůči Tutsiům a umírněným Hutům v oblastech kontrolovaných vládou
- situaci uklidnila až intervence francouzských vojsk na konci 90. let ⇒ politice dominují Tutsiové

Strany	Období	Charakter	Překážky řešení
Hutu x Tutsi	1962–	etnické konflikty	neexistence občanské společnosti, dem. tradic, zasahování sousedních zemí

Somálsko

Somálci

- Somálci: jeden jazyk (somálština) i náboženství (sunnitští muslimové), vedle toho ale i silné vědomí příslušnosti ke kmenům
  - ▣ Džibutsko: polovina populace, dominantní postavení
  - ▣ Somaliland, Puntland, Somálsko – naprostá dominance mezi obyvatelstvem
  - ▣ Etiopie: samosprávný region, jedna z nepočtenějších minorit
  - ▣ Keňa: koncentrace na severu země

Somálské klany

Ethnic Groups

Somalia's Clan Families and Major Subclans

Percent

Ethnic minorities 6   Hawiya 25

Digil 3

Dir 7

Gadabursi

Issa

Rahanwein 17

Darod 20

Dolbohanta

Majertain

Marehan

Ogadeni

Warsangeli

Hawiya 25

Abgal

Ajuran

Degodia

Habr Gedir

Hawadle

Murosade

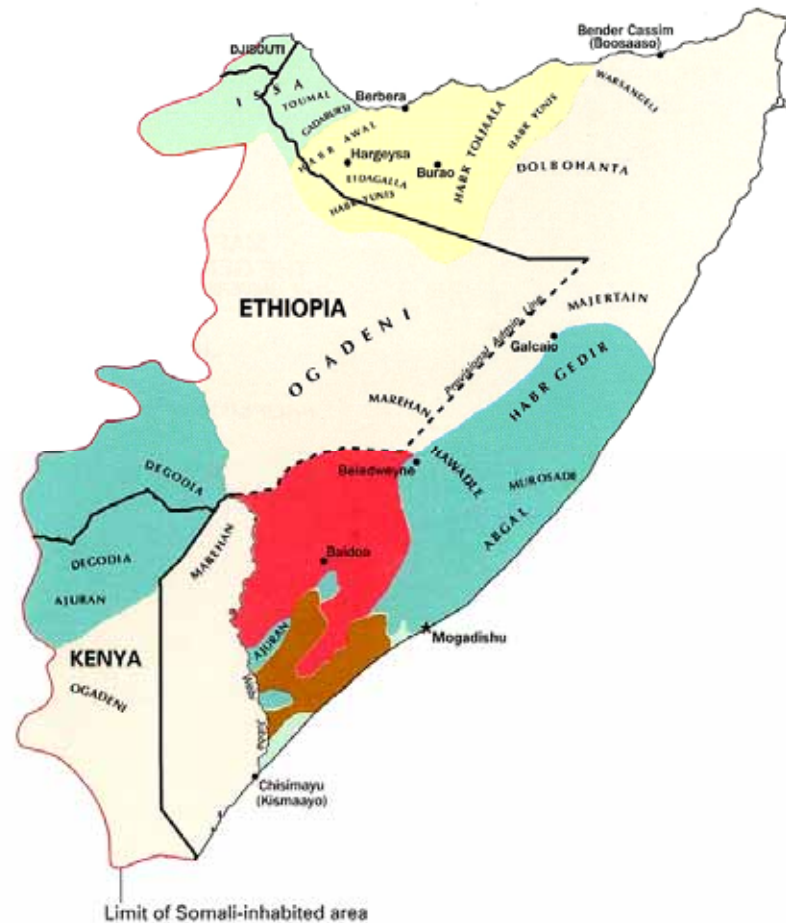
Ishaak 22

Eidagalla

Habr Awal

Habr Toljaala

Habr Yunis

Charakteristika

- Přibližně 637 600 km²
- Populace (odhad): 8–10,3 mil.
- Africký roh
- Somálská plošina
- Nepatrné přírodní zdroje
- Ekonomika: absolutní rozvrat
- Jeden z nejchudších a nejméně rozvinutých států světa, gramotnost: 30 %, urbanizace: 27 %

Historický vývoj

- Předkoloniální období:
  - ▣ roztržitost somálského etnika
  - ▣ neexistence státního útvaru
  - ▣ klanová nezávislost: vnitrozemí – nomádi, pobřežní města – somálsko-arabští obchodníci
- Strategický význam: vznik Suezského průplavu
- Kolonie (2. pol. 19. st. až poč. 20. st.):
  - ▣ Džibuti (Francouzské Somálsko)
  - ▣ Britské Somálsko
  - ▣ Italské Somálsko (1941 dobyto Brity, do 1949 pod vojenskou správou)

Historický vývoj

- 1950–1960: statut poručenského území OSN
  - ▣ Spravováno Itálií
- 1960: vznik samostatné Somálské republiky
  - ▣ 26.5.1960: Britské Somálsko - nezávislé
  - ▣ 1.7.1960: Italské Somálsko – nezávislé
  - ▣ Sloučení
  - ▣ Členství: OSN, OAJ
- 70. léta: nacionalistické tendence, „Pansomálsko“
  - ▣ Nárokovány: Džibutsko, sever Keňi, Ogaden
- 1977–78: krvavý střet s Etiopií, porážka Somálska
- 80. léta změna orientace: USA

Diktatura

Mohamed Siad Barre (1919–1995)

- Generál somálské armády
- 1969: puč
  - ▣ zkorumpovaná vláda
  - ▣ využití nepřítomnosti vládních představitelů
- charakter: autoritářský režim bez jasného ideologického zakotvení:
  - ▣ orientace na východní blok (podpora: strategické důvody)
  - ▣ od 80. let pak západní blok
- relativní stabilizace poměrů
- konec studené války: ztráta podpory

Občanská válka

- 1991: pád režimu
- klanové třenice
  - ▣ anarchie
  - ▣ separatismus: Somaliland, Puntsko
  - ▣ angažovanost a „vyřizování si účtů“ (Egypt, Libye, Etiopie, Eritrea, Džibutsko)
- Faktický stav: rozdrobení na několik klanových státečků, absolutní absence ústřední autority, křehký mír uzavřen v roce 2008

Hlavní hráči

- **TFG** (přechodná federální vláda) – podpora etiopských vojsk – přítomnost v zemi od roku 2006 (potlačili Svas islámských soudců)
  - malá akceschopnost, kontrola pouze jižní části země
  - nárokuje i Somaliland a Puntsko
- **ARS** (Aliance za osvobození Somálska frakce)
  - dominují jí islamisté (Svaz islámských soudců)
  - zformování 2007 v Asmaře, požaduje odchod etiopských vojsk, podpora Eritreou
- **Warlordi**: stálý vliv (lokální úrovni)
- **aš-Šabáb**: organizace radikálních islamistů
  - islámský stát
  - podpora teroristů (kooperace s Al Kájda, atentáty v Etiopii)
- i po uzavření příměří mrtvých neubývá

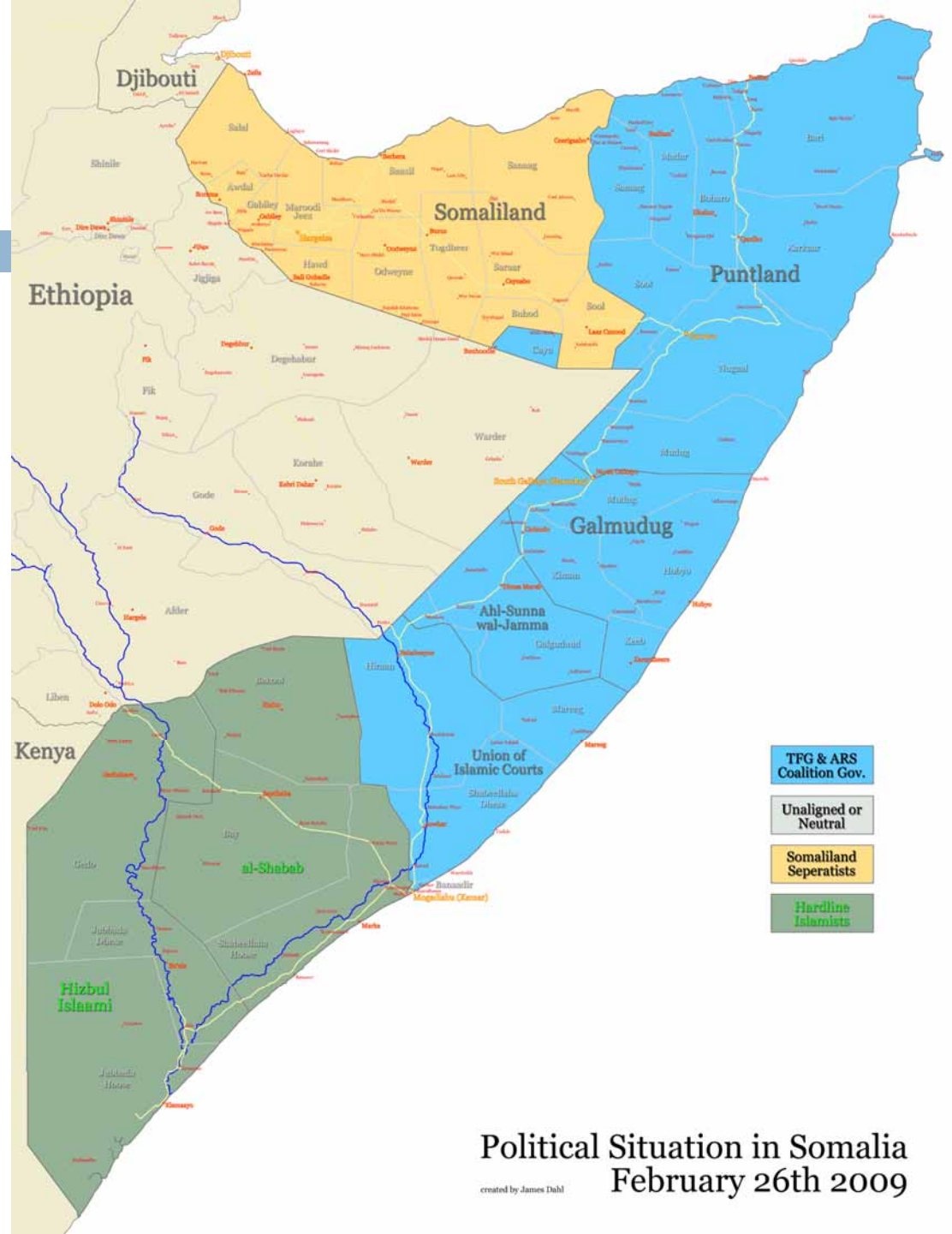
Faktický stav v Somálsku (2007)

	Rozloha (km ²)	Počet obyvatel* (mil.)	Hustota zalidnění (obyv./km ²)	Správní centrum
Somálsko	287 550	4,4	15	Mogadišo
Somaliland	137 600	3,5	25	Hargeysa
Puntsko	212 510	2,4	11	Garowe

Pramen: The World Factbook (2009), Šlachta (2007).

* Uvedena horní hranice (10,3 mil.) obyvatelstva, spodní odhady kolem 8 mil.

Rok 2009

Political Situation in Somalia
February 26th 2009
created by James Dahl

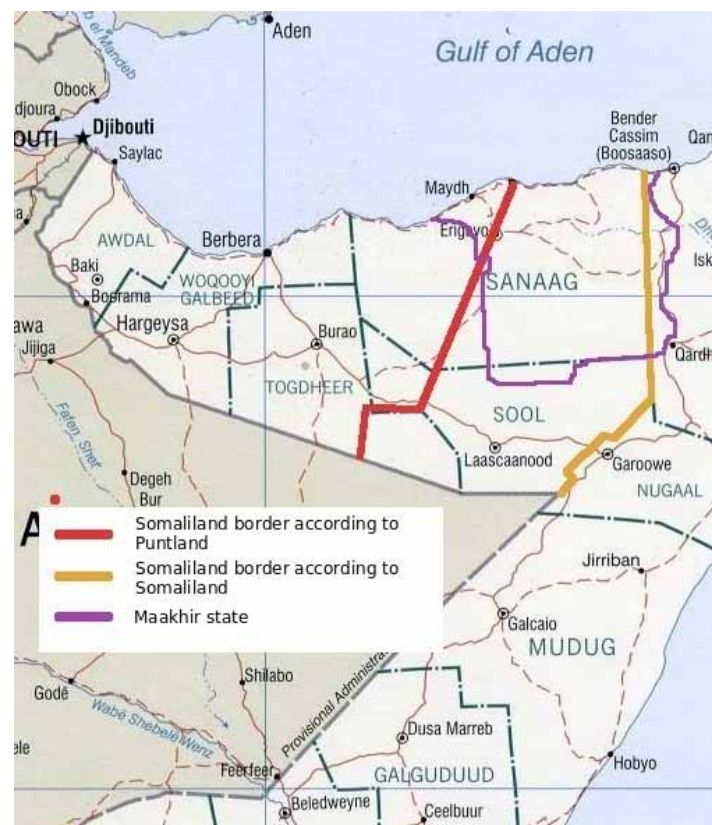
Somaliland

- sever země: konfliktní vakuum
  - ▣ potenciál pro vznik separátních státních útvarů
- květen 1991: vyhlášení nezávislosti v územním rozsahu bývalého Britského Somálska
- relativně stabilní poměry
- formální demokracie (vláda, politické strany, konání voleb)
- chybí ale jakékoliv mezinárodní uznání
- fakticky funkční
  - ▣ postavení svrchované republiky – vlastní symboly, zastupitelský sbor, vláda, úřady, administrativa, měna, fungující hospodářství.
- občasné projevy vnitřních nepokojů
- potenciální hrozba: hraniční spor

Hraniční spor Somalilandu a Puntsku

- etnický podtext: východ Somalilandu – klany Darod, které mají majoritu v Puntsku:
  - ▣ Puntland: revize hranic – etnický princip
  - ▣ Somaliland: obava ze zmenšení území, snaha zachovat koloniální hranice = nejpádnější argument
- říjen 2004: ozbrojené vyústění územního sporu ve tři pohraniční regiony, cca 38 500 km²
- sporná oblast v současnosti: větší část ovládá Puntsko

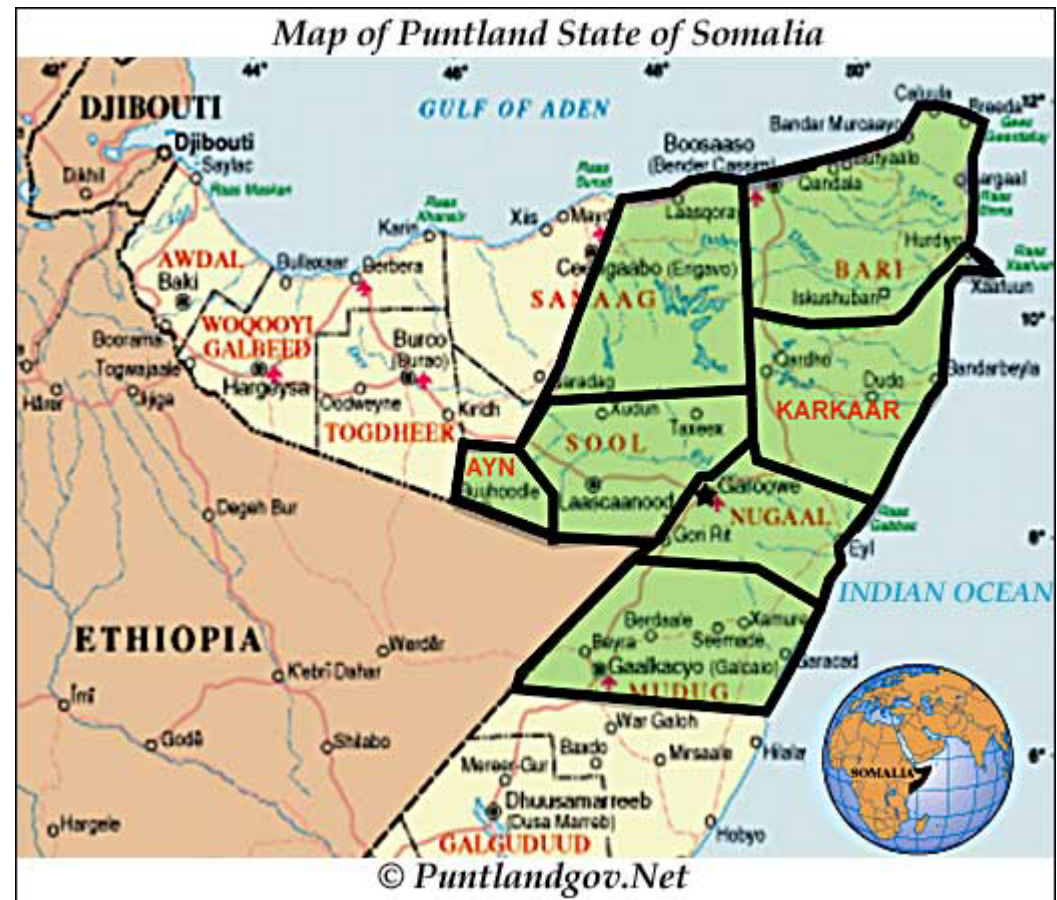
Somaliland: ano či ne?

- argumenty proti
  - ▣ fragmentace Somálska
  - ▣ inspirace pro separatistické tendence
  - ▣ útok na jednotu Afriky
- rétorika Somalilandu
  - ▣ historicko-právní argumenty
    - koloniální hranice
    - dobrovolnost svazku (1960)
  - ▣ etnické argumenty
    - homogenita: klany Isaaq, Dir, Darod
  - ▣ good governance
  - ▣ štít proti terorismu
  - ▣ strategická poloha - Berbera

Puntsko

- 1998: vyhlášení autonomního státu
- vize Somálska uspořádaného na principu federace
- neusiluje o mezinárodní uznání

Súdán

Súdán

- přechod mezi arabským světem afrického severu a negroidní částí kontinentu
- střety v zemi probíhají hlavně mezi arabským a negroidním obyvatelstvem, případně mezi muslimy a křesťany:
  - v provinciích na jihu země
  - v západní části v Dárfúru
  - méně také na severovýchodě
- **Jih:** první (1955–1972) a druhá (1983–2004) občanská válka; černošské kmeny bojovaly s Araby i mezi sebou za nejednotné cíle, někteří za nezávislou Azanii, jiní za autonomii v rámci konfederace; v roce 1972 byla přechodně vyhlášena samostatnost, vzápětí došlo k jejímu zrušení
- dnes se otevřeně neválčí, v roce 2005 dokonce zaručena jihu autonomie s vyhlídkou referenda po uplynutí šestileté lhůty; jižní vláda sídlí v městě Juba
- v obou občanských válkách zahynuly téměř 2 mil. lidí a další 4 mil. ztratily domov

Súdán

- **Dárfúr** je původním domovem černošských kmenů
- nedostatek vody a podpora súdánské centrální vlády vytlačil do této oblasti arabské nomády ze severu
- arabské milice muslimských kočovníků (Džandžavíd) – podpora súdánskou vládou jako zbraň proti černošským rebelům (chtěli autonomii Dárfúru) – vymkly se kontrole, de facto genocida černošských kmenů
- dosud zahynulo odhadem 500 tis. obyvatel Dárfúru, 2 mil. uprchly (⇒ destabilizace sousedního Čadu, ten proto v roce 2005 Súdánu vyhlásil válku (dosud bez přímých konfliktů))
- v oblasti působí mírová mise Africké unie o síle 7 000 vojáků; vláda dosud odmítala síly OSN, dnes počítá s podporou tzv. hybridních jednotek (mise OSN pod vedením afrických generálů) a technickou podporou (vrtulníky, zbraně)

Strany	Období	Charakter	Překážky řešení
centrální vláda x Jižní Súdán, Dárfúr, východní fronta	1956–	etnické a náboženské konflikty	praktické zhroucení státních struktur

Angola

- 1961 válka za nezávislost, v 70. letech změna povahy konfliktu na boj mezi západním a východním blokem, později se stala bojem o regiony bohaté na nerostné suroviny, přičemž aktéři sporu zůstali stále stejní:
  - MPLA – vládní strana (od 1975) v době studené války podporovaná SSSR a Kubou
  - UNITA – původně maoistická strana, podporovaná posléze Američany
- po odchodu kubánských jednotek se ani s přispěním mise OSN stále nepodařilo obnovit mír
- podobný osud v historii zažíval také Mosambik, ale dnes je zde již relativní klid

Strany	Období	Charakter	Překážky řešení
politické strany, kmeny	1956–	boj o suroviny, konflikt ideologií	demokratický deficit

Západní Sahara

- do 1976 španělské území, nárokované Marokem
- V roce 1976 Španělsko území rozdělilo mezi sousední země – Maroko a Mauritánii
- Místní obyvatelstvo reprezentující fronta Polisario vyhlásila nezávislost (podpora Alžírsko a Libye)
- od roku 1979 boje mezi Marokem a Polisariem, Maroko obsadilo 80 % území
- 1991 uzavřeno příměří s vyhlídkou referenda o nezávislosti (od té doby účelově odsouváno a postupně Marokem měněna etnická struktura oblasti – přistěhování několika desítek tisíc Maročanů) ⇒ spory o to, kdo bude oprávněn k účasti na referendu

Strany	Období	Charakter	Překážky řešení
Maroko x místní obyvatelstvo	1976–	boj za nezávislost	odklad referenda, marginálnost území, napojení Polisaria na Alžírsko